

10. Tartu rahvusvaheline mitmemõõtmelise statistika konverents

KALEV PÄRNA
Tartu Ülikool

Tartu mitmemõõtmelise statistika konverentside traditsioon sai alguse juba aastal 1977, kui Tartu Ülikooli Kääriku spordibaasis toimus esimene üleliiduline teaduslik-tehniline konverents "Mitmemõõtmelise statistika rakendamine majanduses ja kvaliteedi kontrollis" (Kääriku, 28.–30. sept. 1977). Tookordne konverents oli tunnustuseks Tartus tehtavale tööle rakendusstatistika vallas. Seejärel on konverents toiminud enamasti iga 4 aasta tagant, muutudes alates 1994. aastast ingliskeelseks ning meelitades tavaliselt kohale ligi sada osavõtjat paarikümnest riigist. Meie konverentsidest on osa võtnud statistikamaailma suurkujud C.R. RAO, T.W. ANDERSON, T. DURBIN, I. OLKIN jpt.

Seekordne, 10. Tartu rahvusvaheline mitmemõõtmelise statistika konverents toimus 28. juunist kuni 1. juulini 2016 TÜ Matemaatika ja statistika instituudi ja Eesti Statistikaseltsi korraldusel. Üritusest osavõtjate arvuks kujunes seekord 83. Konverentsi istungid toimusid instituudi õppehoones J. Liivi tn. 2.

Avavastuvõtul TÜ Ajaloomuuseumi Valges saalis Toomel.
Foto: MÄRT MÖLS.

Konverentsi avasõnad ütles programmikomitee esimees DIETRICH VON ROSEN (Rootsi). Seejärel sai sõna konverentside seeria algataja ENE-MARGIT TIIT, kes andis rohkete fotodega illustreeritud ülevaate kõigist senitoimunud üritustest.

Konverentsi võtme-esinejateks olid sellised kõrgelt tunnustatud teadlased nagu ANTHONY ATKINSON (UK), kes esitas ettekande teemal “*Optimum experiments with sets of treatment combinations: univariate or multivariate?*”, ja THOMAS MATHEW (USA), kelle loengu teemaks oli “*Statistical methods for cost-effectiveness analysis: a selected review*”. Seekordne konverents paistis silma suure arvu kutsutud esinejate poolest, keda oli tervelt 14: HANSJÖRG ALBRECHER (Šveits), ELJA ARJAS (Soome), BARBARA BOGACKA (Suurbritannia), ABDELHAMID HASSAIRI (Tuneesia), YURIY KHARIN (Valgevene), TOMASZ KOZUBOWSKI (Ameerika Ühendriigid), YAKOV NIKITIN (Venemaa), HANNU OJA (Soome), WOJCIECH PIECZYNSKI (Prantsusmaa), MOGENS STEFFENSEN (Taani), AILA SÄRKÄ (Rootsi), CHRIS WATKINS (Suurbritannia), NANNY WERMUTH (Saksamaa) ja SILVELYN ZWANZIG (Rootsi). Võib öelda, et kutsutud esinejad, kelle hulgas ligi pooled on meie konverentsidel osalenud ka varem, aitasid tuntavalt hoida konverentsi kõrget teaduslikku taset.

Kokku esitati seekordsel konverentsil 69 ettekannet, millega olid pärit TÜ teadlastelt. Neis käsitleti laia spektrit statistika ja tõenäosuse küsimusi: mitmemõõtmelised jaotused, hindamine ja testimine, valikuuringud, finants- ja kindlustusmatemaatika mudelid ning statistika ja tõenäosuse rakendused erinevatel aladel. Rii-giti oli osavõtjate jaotus järgmine: Leedu 9, Türki 6, Suurbritannia 5, Ameerika Ühendriigid 4, Rootsi 4, Soome 4, Tšehhi Vabariik 4, Saksamaa 3, Läti 2, Itaalia 2, Slovakkia 2, Valgevene 2, Venemaa 2, Kanada 1, Prantsusmaa 1, Taani 1, Tuneesia 1, Šveits 1, Eesti 28 (sh TÜ 23).

Olgu siinkohal toodud ära ka kõik kodumaised esinejad, kellega enamik on Tartu Ülikoolist ning kelle hulgas oli rõõmustavalalt palju doktorante.

1. M. KÄÄRIK, R. KANGRO, L. MURU: *On estimation of insurance claim numbers by combining local regression and distribution fitting ideas.*
2. L. TEE, M. KÄÄRIK, R. VIIN: *On comparison of stochastic reserving methods.*
3. M. MÖLS: *The influence of model selection on selected measures of fit.*
4. K. PÄRNA: *Asymptotically optimal placement of initial centers in k-means clustering.*
5. K. FISCHER, K. LÄLL: *Survival analysis of biobank data: some methodological aspects and examples.*
6. M. VÄHI, E. MAASING, E.-M. TIIT: *Defining the population size using the residency index. Case of Estonia.*
7. M. PIHLAK: *Applying non-parametric methods on estimation of medical bills pricing limits.*
8. J. SOVA, J. LEMBER: *The existence of infinite Viterbi alignment for PMC models.*
9. M. GIMBUTAS, J. LEMBER: *Segmentation of hidden Markov tree models with hybrid decoders.*
10. R. KLEMENT, J. LEMBER: *On consecutive alignment with priority in random sequence comparison.*
11. A. KRUTTO: *Parameter estimation of stable laws.*
12. T. KOLLO, M. KÄÄRIK, A. SELART: *Asymptotic normality of estimators for skew normal distribution.*
13. K. LUMISTE: *Using auxiliary information in data collection and in estimation.*
14. N. LEPIK, I. TRAAT: *Estimation and calibration of response probabilities.*

Konverentsi programmikomitee oli rahvusvaheline ning sinna kuulusid DIETRICH VON ROSEN (esimees, Rootsi), TÖNU KOLLO (aseesimees, Eesti), TOMÁŠ CIPRA (Tšehhi Vabariik), KRISTA

FISCHER (Eesti), REMIGIJUS LEIPUS (Leedu), SIMO PUNTANEN (Soome), JÚLIA VOLAUFOVÁ (Ameerika Ühendriigid).

Ürituse organiseerijad püüdsid külalistele pakkuda võimalusi tutvuda ka teiste osavõtjatega, samuti Tartu linnaga ning meie maaga laiemalt. Avapäeval, pärast teaduslikke sessioone, toimus jalutuskäik kesklinnas, millele järgnes vastuvõtt TÜ Ajaloomuuseumi Valges saalis Toomel. Teise päeva õhtupoolikul toimusid aga pikemad ekskursioonid, millest esimene viis Peipsi äärde vanausuliste küladesse Varnjasse ja Kolkjasse ja lõppes õhtusöögiga suurejõnelises Alatskivi lossis ning teine viis Viljandimaa lõunaossa, kus külastati Helme ja Karksi ordulosside varemeid, matkati Teringi rabas ning lõpetati õhtusöögiga uhkes juugend-stiilis Taagepera lossis. Konverentsi pidulik lõpubankett toimus eelviimasel päeval Tartus restoranis Atlantis.

Konverentsi lõpubanketil Atlantises: *key-note* esineja Thomas Mathew (vaskult teine) ja külalised Türgist. Foto: MÄRT MÖLS.

Olgu siinkohal lisatud selline pisidetail, et hoolikalt koostatud konverentsimappi kuulus muu hulgas ka tikutops, mille kaanel ilutseb tsaariaegses Tartu Ülikoolis töötanud statistikaklassiku ÉTIENNE LASPEYRES'i foto. See väike suveniir jäi külalistele meenutama statistikateaduse väärkat ajalugu Tartu Ülikoolis.

Konverentsi ettekanded on nüüdseks ilmunud kahes väljaandes, milleks on ajakiri *Risks* ning *Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis de Mathematica*.

Ürituse õnnestumisele aitasid kaasa nii suurepärane ilm kui ka organisaatorite pikaajalised kogemused taolistele kohtumiste organiseerimisel. Korralduskomiteesse kuulusid KALEV PÄRNA (esimees), MEELIS KÄÄRIK (aseesimees), KRISTI KULJUS (konverentsi sekretär) ning liikmed ENE KÄÄRIK, MARE VÄHI, NATALJA LEPIK, IMBI TRAAT, ANNE SELART, MÄRT MÖLS, JÜRI LEMBER, KELLI SANDER, doktorandid RIHO KLEMENT, ANNICA KRUTTO, KRISTI LÄLL, LIIVIKA TEE ja üliõpilased KRISTEL LUIK, HANNA LÄÄNEMETS, MARILI ZIMMERMANN.

Konverentsi toetasid Tartu Ülikool, TÜ matemaatika- ja informaatikateaduskond ning ajakiri *Risks*, kellele kõigile suur tänu!

Traditsiooniline konverentsitort. Foto: MÄRT MÖLS.